

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/8/2019
Identifikačné číslo spisu:	1114219990
Dátum vydania rozhodnutia:	27.03.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:1114219990.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu O. W., bývajúceho v K., zastúpeného advokátom JUDr. Bohumilom Vašíčkom, so sídlom v Bratislave, Odeská 25, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné nám. 13, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 18C/130/2014, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. júna 2018 sp.zn. 5Co/347/2016, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 28. júna 2018 sp.zn. 5Co/347/2016
z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I. rozsudkom z 22. februára 2016, č.k. 18C 130/2014-116 zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi sumu 11 803,60 € s 5% ročným úrokom z omeškania od 9.7.2014 do zaplatenia, ako aj náhradu trov konania vo výške 1 477,65 € na účet právneho zástupcu, všetko do 30 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Žalobca sa domáhal zaplatenia žalovanej sumy na základe zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (ďalej len „zákon“), pozostávajúcu z nemajetkovej ujmy 9 803,60 € (t.j. väzba v trvaní 378 dní) a náhrad trov trestného konania vo výške 2 000 €, všetko spolu s 5% úrokom z omeškania od 2.7.2013 do zaplatenia. Lehotu neskôr upravil od 9.7.2014, t.j. od podania žaloby. Mal preukázané, že rozsudkom Okresného súdu Bratislava II z 21. februára 2013, č.k. 3T 76/2012-348 bol žalobca v plnom rozsahu oslobodený spod obžaloby a v deň vyhlásenia rozsudku bol prepustený z väzby. Pri posudzovaní viny žalobcu na vzatí do väzby vychádzal z vyšetrovacieho spisu OR PZ Bratislava 2, ČVS: ORP-221/1-OVK-B2-2012, ako aj z uznesenia Krajského súdu v Bratislave sp.zn. 1Tpo 25/2012, z ktorých zistil, že dôvodmi pre uvalenie väzby bola právna kvalifikácia trestnej činnosti, i okolnosť, že žalobca bol viacnásobne trestaný a tiež, že sa trestnej činnosti dopustil v čase podmieneného odkladu výkonu trestu za predchádzajúcu trestnú činnosť. Právne vec súd posúdil poukazom na citované ustanovenia zákona a keďže žalobca bol výkonom väzby obmedzený na osobnej slobode, bol toho názoru, že samotné konštatovanie o porušení práva v dôsledku hrubého zásahu do integrity človeka, nie je dostatočným zadosťučinením. Výšku nemajetkovej ujmy súd priznal žalobcovi tak, ako ju požadoval vo výške 1/30 priemernej nominálnej mesačnej mzdy

zamestnanca v hospodárstve SR (1/30 x 786 € x 378 dní), nakoľko s prihliadnutím na § 17 ods. 3 zákona zodpovedá minimálnej hranici spôsobu jej výpočtu. Náhradu trov trestného konania ako náhradu nákladov majetkovej ujmy priznal v plnom rozsahu, nakoľko mal preukázané, že účasťou obhajcu v prípravnom konaní a konaní pred súdom žalobcovi vznikli vyššie trovy konania, spolu za 15 úkonov v sume 2 275 € (§ 12 ods. 3 písm. c/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z.). Uplatnené úroky z omeškania priznal v súlade s § 489 Občianskeho zákonníka v uplatnenej výške s odôvodnením, že požadovaná úroková miera je nižšia ako zákonná úroková miera platná v čase vzniku nároku (9,15%). O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovanej rozsudkom z 28. júna 2018 sp.zn. 5Co/347/2016 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny (§ 387 ods. 1 C.s.p.) a žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Súd prvej inštancie podľa názoru odvolacieho súdu správne vyhodnotil žalobu ako opodstatnenú, keď žalobca bol v súvislosti s trestným stíhaním obmedzený na osobnej slobode, a to odo dňa 8. februára 2012 do vyhlásenia oslobodzujúceho rozsudku z 21. februára 2013. Z tohto dôvodu žalobcovi prislúcha nárok na náhradu škody podľa § 8 ods. 5 písm. b/ zákona č. 514/2003 Z.z. Teda i v prípade zákonne vykonanej nezavinenej väzby prislúcha právo na náhradu škody. Dôvody, z ktorých možno vyvodiť, že si uväznený sám zavinil väzbu (§ 8 ods. 6 písm. a/ zákona) nie sú totožné s dôvodmi, kedy možno zákonne vziať osobu do väzby. Preto (ako už judikoval ústavný súd) nemožno za dôvod zavinenia väzby považovať skutočnosť, že ide o osobu opakovane súdne trestanú, ktorá je v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia, resp. prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody. Z hľadiska posudzovania liberácie štátu dôvody zavinenia väzby podľa ustálenej judikatúry spočívajú v aktívnom konaní obvineného (napr. ovplyvňovanie, pokus o útek, atď.). Tieto skutočnosti žalovanou tvrdené neboli. K námietke primeranosti výšky nemajetkovej ujmy odvolací súd uviedol, že žalobca si uplatňoval náhradu len na spodnej hranici podľa § 17 ods. 4 v znení účinnom v čase začatia väzby a bolo zohľadnené, o akú osobu ide a aké následky zanechala väzba v spoločenskom aj v súkromnom živote žalobcu. Za nenáležitú považoval odvolací súd aj námietku nepreukázania trov obhajoby, nakoľko z pokladničného lístka obhajcu, ako aj z pripojeného vyšetrovacieho spisu, je celkom zrejmé, že žalobca uplatňoval ich náhradu len za účelne vynaložené trovy, ktorých výška nedosahovala ani výšku advokátskej tarify. Na danosti nároku nič nemení ani skutočnosť, že ich vynaložila matka žalobcu, nakoľko je na poškodenom, ako sa vyrovnal so svojimi príbuznými.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f/ C.s.p. Súdu vytýkala, že sa nevysporiadal s jej odvolacími námietkami. Nezaoberal sa námietkou, že (i) súd prvej inštancie neodlíšil nárok na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe a nárok na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia ako nezákonným. Preto nie je zrejmé, ako súd dospel k právnomu záveru, že žalobcovi v príčinnej súvislosti s rozhodnutím o väzbe (§ 8 ods. 5 písm. b/), vznikla aj majetková škoda spočívajúca v trovách obžaloby. Odvolací súd nedostatočne posúdil (ii) námietku zavinenia vzatia do väzby. Za neodôvodnený považovala názor: „dôvody, z ktorých možno vyvodiť, že uväznený si sám zavinil väzbu však nie sú totožné s dôvodmi, za ktoré v zmysle trestnoprávných predpisov možno zákonne vziať osobu do väzby“, všetko uvedené v ods. 7 napadnutého rozsudku popretý vetou: “Z hľadiska posudzovania liberácie štátu dôvody zavinenia väzby podľa ustálenej judikatúry spočívajú v aktívnom konaní obvineného (to jest preukázané ovplyvňovanie osoby, svedkov, znalcov, pokus o útek pri zadržení policajnými orgánmi.)”. Tieto konkrétne dôvody sú uvedené v § 71 ods. 1 písm. a/ a b/ zákona. Okrem toho odvolací súd vôbec neuviedol rozhodnutie ústavného súdu, na ktoré poukázal a vôbec neodpovedal na podstatu námietky, že žalobca aktívne konal (páchal úmyselný trestný čin v skúšobnej dobe v predchádzajúcom živote) a vzhľadom na to nebolo rozhodnutie o väzbe nahradené napr. zárukou, sľubom alebo dohľadom. Odvolací súd sa vôbec nezaoberal námietkou (iii), že súd prvej inštancie v otázke zavinenia vzatia do väzby založil svoje rozhodnutie na rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky pod sp.zn. II.ÚS 366/04, pričom dospel k právnym záverom, ktoré tomuto rozhodnutiu odporujú. Odvolací súd, ani súd prvej inštancie nezodpovedali zásadnú otázku uvedenú v odvolaní (iiii), prečo pri právnom posúdení výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy bolo potrebné aplikovať § 17 ods. 4 zákona účinného v čase vzatia do väzby (bod 8 rozsudku), ktorý neobsahoval spodnú hranicu, pričom v znení zákona č. 412/2012 Z.z., t.j. v čase oslobodenia spod obžaloby, upravoval hornú

hranicu. Odvolací súd sa nevysporiadal s námietkou (iiii), prečo vzhľadom na okolnosti prípadu nepostačuje len konštatovanie porušenia práva. Tiež s námietkou týkajúcou sa priznaných úrokov z omeškania zo sumy nemajetkovej ujmy (iiiiii), pričom súd prvej inštancie za prvý deň omeškania označil deň podania žaloby. V odvolaní namietal, že až rozsudok o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy má konštitutívny charakter vo vzťahu k vzniku tohto nároku, pričom poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1Cdo 15/97. Okrem nedostatočného odôvodnenia vytýkala odvolaciemu súdu, že sa nezaoberal námietkou vo vzťahu k vykonanému dokazovaniu, t.j. súd prvej inštancie nevykonával navrhnutý dôkaz na výšku majetkovej škody za priznané trovy obhajoby (oboznámením sa s obsahom zápisnice o výsluchu žalobcu 8.2.2012 z trestného spisu) a jeho nevykonanie nezdôvodnil (v rozpore s § 157 O.s.p.). Okrem toho namietala porušenie zásady rovnosti strán, lebo súd, bez návrhu žalobcu, vykonal špecifikované dôkazy smerujúce na preukázanie majetkovej škody. Teda odvolací súd sa nijako nevysporiadal s jej námietkami formulovanými v odvolaní a špecifikovanými aj v dovolaní, pričom ide o námietky tak zásadné, ktoré si pozornosť odvolacieho súdu pre rozhodnutie v danej veci vyžadovali.

4. Žalobca sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a aj dôvodné.

6. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 C.s.p.

7. V zmysle § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C.s.p.). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

9. V danom prípade dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t.j. či boli splnené podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania.

10. V civilnom sporovom poriadku sú jednotlivé podmienky prípustnosti dovolania upravené nasledovne: v ustanoveniach § 420 až § 423 je upravený prípustný predmet, v ustanovení § 427 je stanovená lehota na podanie dovolania, v ustanovení § 428 sú stanovené náležitosti dovolania a v ustanovení § 424 až § 426 sú upravené osoby, ktoré sú oprávnené podať dovolanie.

11. Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, zastúpená (§ 429 ods. 2 písm. b/ C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.). Dovolaním, ktoré spĺňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428 C.s.p.) žalovaná napáda rozsudok odvolacieho súdu potvrdzujúci rozsudok súdu prvej inštancie vo veci samej.

12. Žalovaná podala dovolanie z dôvodu, že nesprávnym procesným postupom súdu došlo k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces (§ 420 písm. f/ C.s.p.).

13. Citované ustanovenie § 420 písm. f) C.s.p. zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

14. Z ustanovenia § 387 ods. 3 C.s.p. vyplýva, že odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

15. V preskúmvanej veci došlo podľa názoru dovolacieho súdu postupom odvolacieho súdu k naplneniu vady vyplývajúcej z ustanovenia § 420 písm. f) C.s.p. Z obsahu spisu vyplýva, že súd dospel k záveru, že žalobcovi prislúcha nárok na náhradu škody v súvislosti s rozhodnutím o väzbe podľa § 8 ods. 5 písm. b/ zákona č. 514/2003 Z.z. Žalovaná zároveň v odvolaní namietala, že súd prvej inštancie neodlíšil nárok na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe a nárok na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia ako nezákonným rozhodnutím. Odvolací súd sa s touto okolnosťou nevysporiadal, a v tejto súvislosti nie je zrejmé, ako súd prvej inštancie a odvolací súd dospeli k právnenému záveru, že v príčinnej súvislosti s rozhodnutím o väzbe vznikla žalobcovi majetková škoda spočívajúca v trovách obžaloby. Žalovaná ďalej namietala v odvolaní, že žalobca si zavinil väzbu, ak aktívne v minulosti páchal úmyselné trestné činy v skúšobnej dobe a z tohto dôvodu mu súd už nemohol uložiť nahradenie väzby napr. sľubom, zárukou alebo dohľadom, odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu však nedáva odpoveď na uvedenú námietku. Pri odôvodnení právneho záveru, podľa ktorého dôvod zavinenia väzby nemožno vidieť v tom, že ide o osobu opakovane súdne trestanú, odvolací súd síce odkázal na rozhodnutie ústavného súdu, ktoré však neoznačil. Odvolací súd sa vôbec nevysporiadal s odvolacou námietkou v otázke zavinenia vzatia žalobcu do väzby žalovanou, keď namietala nekorektnú citáciu a aplikáciu záverov rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky sp.zn. II. ÚS 366/04, keď súd prvej inštancie jeho závery úplne dezinterpretoval. Z tohto dôvodu by nesprávne prijal záver, že oslobodenie spod obžaloby preukazuje nedôvodnosť väzby a zakladá jej nezákonnosť. Odvolací súd sa nevysporiadal ani s ďalšími podstatnými námietkami, že súd prvej inštancie žiadnym spôsobom neodôvodnil svoje právne posúdenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 17 zákona č. 514/2012 účinného do 31.12.2003, t.j. keď bol žalobca vzatý do väzby. Žalovaná pritom v odvolaní poukazovala na okolnosť, že žalobcovi nárok vznikol až v čase oslobodenia spod obžaloby, t.j. v roku 2013, kedy zákon č. 514/2003 Z.z. v § 17 neobsahoval úpravu spodnej hranice, ale až v znení zákona č. 412/2013 Z.z. účinného od 1.1.2013 upravoval hornú hranicu. Odvolací súd sa nezaoberal námietkou týkajúcou sa priznaných úrokov z omeškania, že prvým dňom omeškania nie je podanie žaloby, ako uviedol súd prvej inštancie, ale až rozhodnutie o priznaní takejto náhrady s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1Co 15/97. Napokon odvolací súd sa vôbec nevysporiadal s námietkou nevykonaného dôkazu, či porušenie zásady rovnosti strán pri vykonávaní dokazovania, hoci ide o okolnosti majúce zásadný význam pre správne rozhodnutie o vzniku majetkovej škody uplatnenej žalobcom.

16. Označené nedostatky sú pritom zásadné, pretože bez ich odstránenia nie je možné zaujať stanovisko v otázke základu uplatnených nárokov a následne ich výšky.

17. Porušením procesného práva dovolateľky na riadne odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu bolo porušené jej základné právo na spravodlivý proces vyplývajúce z čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky, čo jej nesporne zakladá vadu v zmysle § 420 písm. f) C.s.p.

18. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C.s.p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 C.s.p.).

19. V novom rozhodnutí rozhodne súd o trovách pôvodného konania a trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

20. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.